Αξιολόγηση των μαθητών και της εκπαιδευτικής διαδικασίας

Γενική παραδοχή

Η εκπαιδευτική αξιολόγηση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος κάθε μαθησιακής προσπάθειας και συμβάλλει αποφασιστικά στην επιτυχία της.

Αξιολόγηση

Βασικός στόχος της αξιολόγησης του μαθητή είναι

- **η ανατροφοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας**
- **ο εντοπισμός των μαθησιακών ελλείψεων,**

με σκοπό τη βελτίωση της προσφερόμενης σχολικής εκπαίδευσης και τελικά την πρόοδο του μαθητή.

Φ.Ε.Κ. 304 τεύχος Β΄ 13-03-2003

Μορφές αξιολόγησης

Με γνώμονα τον χρόνο κατά τον οποίο διεξάγεται η αξιολόγηση, διακρίνονται οι εξής μορφές: (*κατά Bloom et al.1971*)

1. **Αρχική ή Διαγνωστική (*diagnostic*)**
2. **Διαμορφωτική (*formative*)**
3. **Συνολική ή Τελική (*summative*)**

1. Αξιολόγηση διερεύνησης ή διαγνωστική ή αρχική

Τι επιδιώκει;

Τον προσδιορισμό του προϋπάρχοντος επιπέδου των γνώσεων και των εμπειριών και στον εντοπισμό τυχόν δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι μαθητές.

Πότε συμβαίνει;

Γίνεται στην αρχή κάθε μαθήματος ή ενότητας και ανάλογα με τα ευρήματα γίνεται ο κατάλληλος εκπαιδευτικός σχεδιασμός.

Γιατί συμβαίνει;

Η αξιολόγηση αυτή αποτελεί ένα σημείο αναφοράς για την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας που σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε.

2. Διαμορφωτική (*formative*)

Έχει πληροφοριακό χαρακτήρα:

Για την εσωτερική αξία (αν δηλαδή η διδασκαλία διαθέτει πληρότητα, συνέπεια, εξασφαλίζει τη συμμετοχικότητα κ.ά.).

Για την εξωτερική αξία (αν επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα όταν εφαρμόζεται), με σκοπό την βελτίωσή του μαθήματος.

2. Διαμορφωτική (*formative*)

Οι πληροφορίες οι οποίες συλλέγονται κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης αυτής είναι τέτοιας φύσεως ώστε οι μετέχοντες στη διδασκαλία (εκπαιδευτικοί & μαθητές) να μπορούν να εντοπίζουν τις πλευρές του μαθήματος οι οποίες χρειάζονται βελτίωση.

Επιτυγχάνεται έτσι η επανατροφοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας (επαναπροσδιορισμός στόχων, μέσων κ.ά.).

1. Συνολική ή Τελική (*summative*)

- Πρόκειται για ανακεφαλαιωτική αλλά και ανατροφοδοτική διαδικασία
- Εκτιμάται ο βαθμός επίτευξης των διδακτικών και παιδαγωγικών στόχων
- Συγκρίνεται το μαθησιακό επίπεδο κάθε μαθητή, με αυτό που διέθετε πριν και η ομαδική επίδοση της τάξης.

Αυτοαξιολόγηση

Αφορά ερωτήματα που διαπραγματεύονται οι μαθητές και ο εκπαιδευτικός κατά την ολοκλήρωση μίας εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Αυτοαξιολόγηση

ερωτήματα των μαθητών

- Τι μας άρεσε στη διδασκαλία που συμμετείχαμε;
- Τι μας δυσκόλεψε;
- Τι θα θέλαμε να κάνουμε ακόμα (π.χ. επισκέψεις, δραστηριότητες, εκδηλώσεις);
- Τι θέλουμε να κρατήσουμε από όσα μελετήσαμε;
- Πώς τα μελετήσαμε (σχεδιασμός, προγραμματισμός, μεθοδολογία εργασίας);
- Πού θα μας χρειαστούν όσα μελετήσαμε;
- Πώς εργαστήκαμε στην ομάδα μας;
- Ποιες πηγές χρησιμοποιήσαμε και πώς μας βοήθησαν; κλπ

Βασικές αρχές αξιολόγησης

- Διαρκής και σκόπιμη λειτουργία
- Εκτίμηση της επίδοσης του μαθητή με βάση τους στόχους και όχι τη σύγκριση με τους συμμαθητές.
- Γνώσεις-δεξιότητες-στάσεις- συμπεριφορές
- Διαφάνεια-αξιοπιστία-εγκυρότητα
- Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της τάξης
- Ποικίλες μέθοδοι

Γενικοί κανόνες για τη διατύπωση των ερωτήσεων:

- Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι συγκεκριμένες και σύμφωνες με τους σκοπούς του μαθήματος.

  π.χ. Με ποια κλίμακα μετράμε το μέγεθος ενός σεισμού;

  π.χ Πότε και για ποιον λόγο εξαφανίστηκαν οι δεινόσαυροι;

  Π.χ Δεινόσαυροι (ΛΑΘΟΣ)

- Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι διατυπωμένες σε απλή γλώσσα χωρίς ιδιωματισμούς.

Γενικοί κανόνες για τη διατύπωση των ερωτήσεων:

- Να αποφεύγουμε τις διφορούμενες ερωτήσεις. Για παράδειγμα μια ερώτηση του τύπου: *Πώς αισθάνεστε για την εξαφάνιση πολλών ειδών;* είναι διφορούμενη τόσο ως προς τη λέξη «*αισθάνεστε* » όσο και ως προς τη φράση «*πολλών ειδών*», γιατί οι λέξεις έχουν πολλές διαφορετικές σημασίες.

- Να μη χρησιμοποιούμε αφηρημένες λέξεις στις ερωτήσεις μας.

Γενικοί κανόνες για τη διατύπωση των ερωτήσεων:

Να αποφεύγουμε τις **ερωτήσεις-οδηγούς** δηλαδή εκείνες οι οποίες οδηγούν τους ερωτώμενους να απαντήσουν με έναν συγκεκριμένο τρόπο.

Παραδείγματα τέτοιων ερωτήσεων είναι όπως αυτές που εισάγονται ως εξής: «πότε πήγατε για τελευταία φορά …..» ή «συμφωνείτε να γίνει …..».

Καλή ερώτηση σημαίνει ότι ρωτάει με σαφήνεια και με απλά λόγια.

Γενικοί κανόνες για τη διατύπωση των ερωτήσεων:

- Αποφεύγουμε τις υποθετικές ερωτήσεις γιατί δεν αποτελούν εμπειρικό υλικό. Για παράδειγμα, η ερώτηση «τι θα κάνατε αν σας …..» ή «θα σας άρεσε να μένετε στο Παρίσι;».

- Αποφεύγουμε επίσης ερωτήσεις οι οποίες ενδεχομένως να φέρουν σε δύσκολη θέση τον ερωτώμενο. Όπως π.χ. Σε ποια θρησκεία πιστεύετε; Ή για την ηλικία είναι προτιμότερο να ρωτάμε σε ποια ομάδα ηλικιών ανήκετε 26-35, 36-45 κ.λπ. και όχι πόσο χρονών είστε;

Είδη ερωτήσεων για τη διαδικασία Αξιολόγησης

(*ερωτηματολόγια & συνεντεύξεις*)

Ερωτήσεις κρίσεως

Κατά τον Αριστοτέλη, *η πρόταση κρίσης είναι διατύπωση προσωπικής γνώμης, που επισημαίνει λογική σχέση και φυσικά αυτός που την εκφράζει έχει την αξίωση να γίνει αποδεκτή ως αληθής, αλλά υπόκεινται σε έλεγχο και είναι δυνατό να αποδειχθεί ψευδής.*

Κατά το Π.Ι., *"Η κρίση είναι διανοητική ενέργεια με την οποία προσδιορίζουμε τη λογική σχέση δύο εννοιών (θετικά ή αρνητικά). Η λογική κρίση μόνη επιδέχεται το χαρακτηρισμό αληθής ή ψευδής".*

Ερωτήσεις κρίσεως

Οι ερωτήσεις κρίσης παρουσιάζουν τις εξής ιδιαιτερότητες

α) Η αβεβαιότητα των μαθητών για ολοκληρωμένη απάντηση.

β) Αναστολή για τυχόν διαφωνία

γ) Σωστές απαντήσεις μαθητών μη προβλέψιμες από τον εξεταστή.

Ερωτήσεις κρίσεως

- Χρησιμοποιήστε ερωτήσεις κρίσεως για να μετρήσετε σύνθετα αποτελέσματα.
- Συνδέστε τις ερωτήσεις όσο είναι δυνατόν απ' ευθείας στα αποτελέσματα που θέλετε να μετρηθούν.
- Διατυπώστε τις ερωτήσεις έτσι, ώστε να απαιτούν μια ξεκάθαρα προσδιορισμένη αντιμετώπιση από το μαθητή.
- Μην προσφέρετε ευκαιρίες διευκρινιστικών ερωτήσεων παρά μόνο αν το γνωστικό αποτέλεσμα την απαιτεί.

Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης τύπου σωστό-λάθος

Κατάλογος 5-6 προτάσεων σε ορισμένο πεδίο που συνιστούν ένα ζήτημα. Μπορεί να είναι εκτιμήσεις επί κειμένου, ή διαγράμματος ή σχήματος που τίθεται ως βάση. Δεν πρέπει να είναι προτάσεις προσωπικής κρίσης .

Να αποφεύγονται οι αρνητικές προτάσεις (δεν + ρήμα).

Να μην ζητείται ο ταυτόχρονος ορισμός δύο, έστω και σχετικών, εννοιών.

Δικλείδες ασφαλείας

a.να υπογραμμισθούν οι λέξεις που κάνουν την πρόταση λανθασμένη,

b.να ζητείται να διορθωθεί η λανθασμένη πρόταση στο ορθό.

c.να ζητείται αιτιολόγηση.

Παραδείγματα

Από τις ακόλουθες προτάσεις ορισμένες είναι σωστές και ορισμένες λανθασμένες. Σημείωσε στο κενό τετράγωνο, ένα (Σ) για τις σωστές και ένα (Λ) για τις λανθασμένες. Στη συνέχεια να διορθώσεις όσες πιστεύεις λανθασμένες, γράφοντας στην από κάτω κενή σειρά την ορθή πρόταση:

- ***Τα Ιμαλάια είναι η μεγαλύτερη οροσειρά της Γης και το υψόμετρό της αγγίζει τα 8.848 μέτρα***
- ***Ο Ινδός ποταμός διασχίζει την Αίγυπτο καθιστώντας εύφορο το έδαφος των περιοχών από όπου διέρχεται.***
- ***Τα Βραχώδη όρη εκτείνονται απο βορρά προς νότο, κατά μήκος της δυτικής πλευράς της Νοτίου Αμερικής.***
- ***Το Εβερεστ είναι η υψηλότερη κορυφή της οροσειράς των Ανδεων στη Βόρεια Αμερική.***
- ***Ο πιο μακρύς ποταμός της Ασίας είναι ο Νείλος και τροφοδοτείται από τη λίμνη Τιτικάκα***

Ερωτήσεις σύζευξης

Δεδομένων δύο (ή τριών) ομάδων στοιχείων ζητείται από τον μαθητή να τα συσχετίσει. Ο αριθμός των στοιχείων κάθε στήλης μπορεί να είναι ο ίδιος ή και διαφορετικός. Η αντιστοίχηση μπορεί να είναι αμφιμονοσήμαντη .

Συσχετίζονται τα στοιχεία των 2 ή 3 ομάδων συνδέοντάς τα με μια γραμμή ή γράφοντας τα διατεταγμένα ζεύγη αν έχουν απαριθμηθεί.

Ερωτήσεις διάταξης

- Διάταξης ή ιεράρχησης ή κλιμάκωσης είναι οι ερωτήσεις κλειστού τύπου στις οποίες ζητείται από το μαθητή να διατάξει σε λογική σειρά κάποια στοιχεία με βάση το κριτήριο που αναφέρεται στο στέλεχος της ερώτησης.

- Τα στοιχεία μπορεί να είναι προτάσεις, αριθμοί, σύμβολα, σχήματα κτλ.

Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Δίνεται ένα κείμενο από το οποίο λείπουν στοιχεία και καλείται ο μαθητής από τα συμφραζόμενα να συμπεράνει τον ελλείποντα και να συμπληρώσει την πρόταση.

Συχνά δίνονται οι ελλείποντες όροι σε κατάλογο και ο εξεταζόμενος επιλέγει ποιον θα τοποθετήσει στην κατάλληλη θέση του κειμένου.

Άλλη παραλλαγή είναι να είναι εμφανής ο αριθμός των ελλειπόντων γραμμάτων κάθε κενού.

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

Από πολλούς παιδαγωγούς κατατάσσονται στις ερωτήσεις ανοικτού τύπου.

Ορισμένες όμως ερωτήσεις σύντομης απάντησης που η απάντησή τους αναφέρεται σε κάποιο συγκεκριμένο στοιχείο ή διεργασία ή γεγονός, χωρίς να απαιτείται εκτενής έκθεση από τον εξεταζόμενο και αφού προβλεφθούν από το συντάκτη όλες οι τυχόν ισοδύναμες λύσεις έτσι, ώστε να μην υπεισέρχεται ο παράγοντας υποκειμενικής αξιολόγησης, μπορούν να θεωρηθούν κλειστού τύπου.

Μικτές ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου

Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου που να είναι συνδυασμός των διαφόρων τύπων ερωτήσεων κλειστού τύπου που προαναφέρθηκαν.